

“DEMİRCİLERİN GREVİ” ŞİİRİ
ve
TEVFİK FİKRET’TE FRANÇOİS COPPÉE TESİRİ ÜZERİNE BİR İNCELEME
“The Ironsmiths’ Strike” Poem and
A Study on the Effect of François Coppée on Tevfik Fikret
Dr. Hacer GÜLŞEN*

ÖZ

Türk edebiyatının önemli sanatkârlarından biri olan Tevfik Fikret’in, özellikle “Servet-i Fünûn” döneminde yazdığı sosyal muhtevalı şiirleri merhamet şiirleridir. Bu şiirlerin pek çoğunda Coppée’den izler görülür. Makalede François Coppée’nin Tevfik Fikret üzerindeki tesirleri “Demircilerin Grevi” şiirinden hareketle araştırılmaktadır. Tevfik Fikret’in kendisi de dâhil olmak üzere birçok araştırmacı Fikret’in Coppée’ye duyduğu hayranlığın “Demircilerin Grevi” şiiriyle başladığını belirtir. “Demircilerin Grevi” şiiri, Tevfik Fikret’in bir arkadaşı vasıtasıyla şaire ulaşır. Tevfik Fikret’i Fransız edebiyatının diğer önemli sanatkârları da etkiler. Musset, Lamartine, Victor Hugo, Baudelaire. Bu makalede Tevfik Fikret’te Coppée tesiri, “Demircilerin Grevi” şiirinden hareketle, Esere Dönük Eleştiri metodundan yararlanılarak incelenmiştir.

Anahtar Sözcükler: François Coppée, Tevfik Fikret, Demircilerin Grevi, Tesir.

ABSTRACT

One of the exceptionally distinguished celebrities of the Turkish literature, Tevfik Fikret’s mainstream poetry, particularly the verses imbued with intense social content that he has penned during the “Servet-i Fünûn” era, characteristically display strong compassion. Traces from Coppée are starkly discernible in a wide variety of his works. The article undertakes a literary exploration of Coppée’s impact on Tevfik Fikret, employing the “Ironsmiths’ Strike” poem as a springboard. Inclusive of Tevfik Fikret himself, a plethora of critics and researchers contend that the “Ironsmiths’ Strike” signifies the starting-point for Fikret’s infatuation with Coppée. By mere coincidence, “The Ironsmiths’ Strike” reaches the French poet through one of Tevfik Fikret’s literary associates. Predictably, a number of other eminent artists of the French literary universe also bear an influence on Tevfik Fikret. Musset, Lamartine, Victor Hugo, Baudelaire. In this article, the Coppée influence on Tevfik Fikret is aptly analyzed, utilizing the “Work-Focused” critical methodology, with the “Ironsmiths’ Strike” functioning as the core piece.

Key Words: François Coppée, Tevfik Fikret, Ironsmiths’ Strike, Impact.

*İstanbul Kültür Üniversitesi, Fen- Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi, h.gulsen@iku.edu.tr

Giriş

Bu makalede Türk şiirinin önemli isimlerinden Tevfik Fikret'i François Coppée'ye götüren sebepler, Coppée'nin "Demircilerin Grevi" (La greve des forgerons) adlı şiirinden hareket edilerek araştırılmıştır. Bilindiği gibi; "Edebiyat denen ve malzemesi dil olan sanat dalı, öncelikle anadil ve ulusal kültür kökenlidir. Ama yazarların, şairlerin yetişme süreçlerinde ve olgunluk dönemlerinde orijinallerinden ya da çevirilerinden okuyup etkilendikleri veya en azından esinlendikleri yabancı yazarlar, şairler vardır." (Aytaç: 2003:7) Yine birbirinden etkilenen veya esinlenen sanatçıların ortak bir sanat anlayışları ve ortak bir dünyaları olduğu söylenebilir. Tevfik Fikret de Fransız şiirinin usta isimlerinden olan Musset, Lamartine, Victor Hugo, Baudelaire vb. gibi isimlerden etkilenmiştir. Bu etkilenmeler içinde François Coppée'nin tesiri belki en ilgi çekici olanıdır. Zirâ Fikret, yeni bir şiir anlayışının peşindedir. Bu anlayış da Coppée'nin şiirinde gizlidir. Bu makalede yararlanılan metot, bir eleştiri yöntemi olan Esere Dönük Eleştiri metodudur. W. Shumaker'in de dediği gibi eseri okurken belki bir özellik eleştircinin dikkatini çekmiştir; eseri yorumlamak için bir varsayım belirlemiştir kafasında. Bunun doğru olup olmadığını anlamak için eser üzerine dikkatle eğilmesi, metni, varsayımın ışığı altında incelemesi gerekir. (Moran:1978:213)

"Demircilerin Grevi" Şiiri ve Tevfik Fikret

"Evet, sanat bir aşktır ve yalnız aşktan ibarettir."

Tevfik Fikret

Resim:1 François Coppée ve Tevfik Fikret

Tevfik Fikret'i belki Fransız şair Musset'den sonra en çok etkilemiş şairlerden biri de Coppée'dir. Fikret, ondaki gerçekliliği sever. Bunu şiirine taşımak ister.

Peki Coppée kimdir? Nasıl bir şairdir? Şair, François Édouard Joachim Coppée, 12 Ocak 1842'de Paris'te doğar. Uzun yıllar Savaş Bakanlığı'nda memur olarak çalışır. Parnasyen grubunun yazarları arasında tanınır. 1865'te ilk kitabı Le Reliquaire'i yayımlar, 1869'da ise ilk piyesi Le Passant sahneye konulur. Bunu şiirler izler: Les Humbles 1872'de, Kırmızı Defter 1873'te, Promenades et Intérieurs 1875'te yayımlanır. Bu dönemde günlük hayatı konu alan şiire doğru yönelir. 1878'de Comédie Française'de arşivci olarak çalışmaya başlar. 1884'te Academie Française'e seçilir. 1898'de uzun bir hastalık

döneminden sonra La Bonne Souffrance'ı yayımlar. Bu katolikliğe dönüş noktası olur. Daha sonra Dreyfus davasında Dreyfus karşıtları arasında yer alır. Aşırı milliyetçi "Ligue de la patrie française'in kuruluşunda yer alır. 23 Mayıs 1908'de ölür. (Yuva: 2011:350) Coppée özellikle fakir ve mütevazı insanların şairi olarak tanılır. G. Lanson'a göre: "Coppée, sanatçı olarak Gautier'den daha küçüktür, düşünür olarak da ondan büyük değildir." (Lanson: 1951:1065) François Coppée, "evvela Parnasse vâri şiirler yazmış, sonra kapalı ve mütevazı hayatı terennüm eden bir şiir mecmuası (Les Humbles) ve manzum tiyatro piyesleri yayımlamıştır: Le Passant, Le Luthier de Crémone, vs." (Mor-net: 1946:255)

Ülkesinde genellikle ikinci derecede bir sanatkâr olarak değerlendirilen Coppée, bizde Servet-i Fünûncuların sevdiği bir sanatkâr olarak da dikkat çeker.

Prof. Dr. Mehmet Kaplan, Fikret'le ilgili çalışmasında, Fikret'in, François Coppée'yi neden tercih ettiğini şu sözlerle açıklar: "Fikret'in Servet-i Fünûn'da yazdığı sosyal konulu şiirler, merhamet şiirleridir. Edebiyat görüşleri bakımından realist olan Servet-i Fünûn hikâyecileri, Halit Ziya ve Hüseyin Cahit, küçük hikâyelerinde, umumiyetle fakir ve orta halli insanların günlük hayatlarını anlatmışlardır. Fikret'in bu tarz manzumelerinde şekil ve üslûbuna kadar taklit ettiği François Coppée de manzum hikâyelerinde halk tabakalarına mensup insanların günlük hayatlarını anlatıyordu."(Kaplan: 1987:142)

Tevfik Fikret'in 1899 tarihinde Servet-i Fünûn dergisinde yayımlanan "Coppée'nin Bir Şiiri" başlıklı yazısı, Fikret'te Coppée tesirini anlamamız açısından önemli ipuçları taşır. Buna göre, Şair, François Coppée'yi bir arkadaşı vasıtasıyla tanımıştır. François Coppée'den okuduğu ilk şiir, arkadaşının ona gönderdiği "Demircilerin Grevi" şiiridir. Tevfik Fikret, bu konuda şu satırları yazar: "Mevzu-ı bahs etmek istediğim bu şiiri (La greve des forgerons) ilk defa bundan yedi - sekiz yıl kadar evvel okumuştum. Coppée'yi bu şiiriyle tanıdım. O zaman Avrupa'da tahsilde bulunan bir arkadaşım gayet nefis İngiliz kâğıdı üzerine gayet mükemmel resimlerle tabolunmuş bir risale göndermişti; mektubunda diyordu ki: "Şiir ile hâlâ uğraşılıyor musun? Öyle ise hediyemden memnun olacaksınız. Bunun içinde, Fransız şuarâ- yı hâzırasından François Coppée'nin, 'La greve des forgerons' ismindeki eser-i manzumunu bilhassa tavsiye ederim. Oku. Pek beğeneceğinden eminim. İşte şiir böyle olur; "gözüm nuru, ciğer köşem!" miskinliklerini mefâ'ilün mefâ'ilün kalıbına sokmaktan usanmayan bir edebiyat, insana vakitsiz uyku getirmekten başka neye yarar? ...Burhanı o kadar güzeldi ki arkadaşşıma bilâ - tereddüd hak verdim. O vakte kadar şiirin bu kadar hakikisini görmemiştim. Vâkıa Victor Hugo'nun La Légende des Siecles'deki manzum hikâyeciklerini okumuş, pek de beğenmiş idim; fakat onlarda bu tabiat, bu samimiyet, bu hayat görülüyordu. Hâlâ zihnimde François Coppée nâmıyla 'La greve des forgerons' unvanı birlikte mahkûktur..." (Fikret: 1899: s.119-124 - Parlatır: 1987: 120-121)

Yazının devamından anlaşıldığına göre Fikret, Coppée'nin şiirinde yeni bir şeyler bulmuştur: "Bunda ne ilâh ve ilâhelerden, ne meleklerin, perilerin kanatlarından... ne gök gürültülerinden, şimşek parıltılarından... ne bulutların Kehkeşânlarla müsadememesinden... ne dağların, denizlerin mehâbet ve dehşetinden... Hayır, bunların hiçbirinden bahis yoktur; sadece bir hikâye, bir itirâf -ı cinâyet ki katilin kendi lisânıyla mahkeme huzurunda vukû buluyor."(Fikret:1899: 119-124 - Parlatır: 1987: 121)

Bu görüşlerinden de anlıyoruz ki, Tevfik Fikret, artık yeni bir şiirin peşindedir. Romantik şiirin büyüleyici havasından çıkmış, hayatın gerçeklerine dayanan bir şiirin dünyasını aralamıştır. 1901 yılında Mehmet Emin'e yazdığı mektupta şunları söyler: "Tamamıyla kaniim ki, ben şiirde bir maksad-i hayat arıyanlardanım; şiiri bir mel'abe-i hayâl addedenlere iştirâk edemem." (Akçura: 1928: 290-291)

Hatta Coppée'yi Fransız gençlerine karşı savunacak kadar onu sevmektedir: "Coppée'nin kendi memleketinin gençleri kapıcılar şairi yahut sadece kapıcı diyorlar; niçin? Yazdığını herkes anladığı için yani eserlerinde hususî incelikler, ulvî derinlikler, mümtaz ve nezih, garip ve rakik renkler, nükteler, şiirler, şi'riyyetler bulunmadığı için..." (Fikret:1899: 119-124 - Parlatır: 1987:119)

"Demircilerin Grevi" adlı şiir üzerinde durulması gereken manzum bir hikâyedir. Eserin Fransızcasından bir bölüm aşağıda yer almaktadır:

*Mon histoire, messieurs les juges, sera brève.
Voilà. Les forgerons s'étaient tous mis en grève.
C'était leur droit. L'hiver était très dur; enfin,
Cette fois, le faubourg était las d'avoir faim.
Le samedi, le soir du payement de semaine,
On me prend doucement par le bras, on m'emmène
Au cabaret; et, là, les plus vieux compagnons
J'ai déjà refusé de vous livrer leurs noms –
Me disent : " Père Jean, nous manquons de courage ;
Qu'on augmente la paye, ou sinon plus d'ouvrage ! (Coppée:1869)*

Bu manzum hikâyede, hikâye kahramanı Jean (Jan) Baba, mahkeme salonunda karışımıza çıkar. Acıklı hikâyesini hâkimlere ve dolayısıyla okuyuculara şu satırlarla aktarır: "Hâkim efendiler! Benim hikâyem kısa olacaktır. İşte: Bütün demirciler grev yapmışlardı. Bunda haklıydılar. Kış çok şiddetli oldu ve artık bu sefer bütün mahalle aklıktan usanmıştı. Bir Cumartesi günü, haftalığın alındığı akşam, beni hafifçe kolumdan tutarak meyhaneye götürdüler. Orada – isimlerini size söylemeyeceğimi arz ettiğim - en eski arkadaşlar bana: -Jan Baba, dediler, bizim ücretimiz arttırılmalıdır: Aksi takdirde artık çalışmayacağız. Bizi istismar edenlere karşı biricik çâre budur. Fakat bizim cesaretimiz yok. Sen kıdemli olduğun için seni seçiyoruz. Git patrona haber ver: Eğer bu çok az ücretimizi fazlalaştırmazsa yarından itibaren bütün günler pazar olacaktır." Jan Baba, arkadaşlarını reddetmez ve patronun yanına gider. Patronu yemektedir. Sıkıntılarını anlatır. Ekmeğin pahalı olduğunu, ev kiralının yükseldiğini hatırlatır. Patronu şunları söyler: "- Siz Jan Baba, siz namuslu bir adamsınız. Ve sizi buraya gönderenler, sizi seçerken ne yaptıklarını çok iyi bilmişler. Sizin için fabrikamda her zaman yer vardır. Fakat biliniz ki istedikleri fiyat beni mahveder. Bu gürültüyü yapanlar bir sürü tembelilerdir. Yarından itibaren atölyeyi kapatıyorum. İşte benim son sözüm. Gidip onlara söyleyebilirsiniz." Jan Baba, aldığı cevabı arkadaşlarına götürür. Bunun üzerine büyük bir gürültü kopar. Grev yapmaya karar verirler. Ancak uzun sürecek bir açlığa da dayanmak zorunda kalacaklardır. Jan Baba'nın iki torunu ve yaşlı bir karısı vardır. Damadı kötü bir adamdır. Kızı, çocuğunu dünyaya getirirken ölmüştür. Jan Baba torunlarını beslemek, büyütme zorundadır. Hesaplı ve titiz bir kadın olan eşi yalnız on beş gün yetecek ek-

mekleri olduğunu söyler. Aradan zaman geçer. Jan Baba, evdeki bütün eşyaları satın beş parasız ve ekmezsiz kalınca, iş yerine, atılmayı göze alarak geri dönmeye karar verir. Önce grevcilerin gittiği meyhaneye uğrar. Burada herkesin rahatı yerindedir. Jan Baba söze başlar: "- Size şunu söylemeye geldim: Ben altmış yaşındayım. Aynı yaşta bir de karım var. İki de küçük torunumla beraber, bütün eşyaları sattığımız için bomboş kalan odamızda ekmezsiz yaşıyoruz. Benim gibi bir çulsuz her şeye katlanabilir, bir hastane köşesinde bir oda bulabilir. Fakat karım ve küçük torunlarım için iş değişiyor. Binaenaleyh ben tek başıma tezgâha dönmek istiyorum. Fakat her şeyden evvel, benim hakkımda dedikodu yapılmaması için, sizin müsaade etmeniz lazım." Jan Baba'ya, grevcilerden biri "alçak" diyerek saldırır. Jan Baba, bu "iri görünen, züppe salon müdavimine" düello teklif eder. Kendi seçtiği iki çekiçten en iyisini rakibine verir ve onun bir vuruşta beynini parçalar. Sonra da komişere teslim olur. Jan Baba, son olarak şu sözleri söyler: "Şimdi küçükler (torunları), fedakâr karımın öldüğü hastanededir. Bana gelince, ister hapis, ister kürek verin; isterseniz affedin, hiçbiri umurumda değil. İsterseniz darağacına gönderin, teşekkür ederim". (Mahir:1934:119-123) Eser manzum bir hikâyedir. Bu özelliği dışında işlenen konunun hayatın içinden, gerçekçi bir konu olması, sosyal muhtevalı olması, belki de konusunun acıklı olması beğenilmesinde etkili olmuştur. Şiirin anlatımı nesre yakın sadeliktedir. Bu durum da Fikret'in şiiri beğenmesinde etkili olmuş olabilir. Zirâ Tanpınar, Fikret'in şiirini nesre yaklaştırma çabasından bahsederken: "şiiri elinden geldiği kadar nesre yaklaştırmaktan bir nevi gayri tabii haz" duyduğunu belirtiyor. (Tanpınar:1934: 15)

Voilà. Les forgerons s'étaient tous mis en grève.
C'était leur droit. L'hiver était très dur; enfin,
Cette fois, le faubourg était las d'avoir faim.

Şiir, okuyucunun özellikle merhamet duygularına hitâp ediyor: "İşte: Bütün demirciler grev yapmışlardı. Bunda haklıydılar. Kış çok şiddetli oldu ve artık bu sefer bütün mahalle açlıktan usanmıştı." Bu cümleden de anlaşıldığı gibi şair, söylemek istediklerini açık bir dille ve bütün objektifliği ile veriyor. Konusuna göre sosyal içerikli bu şiirde, aşk şiirlerinin lirizmi yerine toplumsal bir mesele grev, patron, işçi gibi yeni kelimelerle ve özellikle fiil cümleleriyle ele alınıyor. Manzum hikâye, Servet-i Fünûn neslinin genel olarak çok sevdiği bir türdür. Özellikle Tefvik Fikret kendisi gibi ahlâklı ve çalışkan bulduğu Jan Baba'nın hikâyesinden de çok etkilenmiştir:

" Fikret'in övdüğü 'Demircilerin Grevi' sosyal bir çatışmadan doğan ve kişileri grevdeki işçiler olan bir şiirdir; teması insanların sefaleti üzerine kurulmuştur. Fakirler üzerine yazılan şiirlerin 'ilkel' duygulandırılmaları Fikret'te modern bir yaklaşım almaya başlar. Sefalet, yalnızca duygulanma malzemesi olmaktan çıkıp okura düşünme unsurları da vermeye çalışır." (Yuva:2011:187)

Şiirde biçim mükemmeliyeti de göz ardı edilmemiştir. Şiirin genelinde konuşma çizgileri ve noktalama işaretlerinden çokça yararlanılmıştır. Yine Servet-i Fünûn neslinin üç nokta, ünlem ve soru işaretleriyle süslediği ve özellikle farklı kiplerle şekillendirdiği cümleleri hatıra gelirse bir ortaklık daha bulunur. O da biçim mükemmeliyetine verdikleri önem. Bu durum biraz da Tefvik Fikret ile François Coppée'nin Parnas akıma mensup olmasından da kaynaklanır. Adını 1866'da yayımlanan Le Parnasse Contemporain

(Çağdaş Parnaslar) isimli şiir dergisinden alan Parnasizm, aslında çok açık bir biçimde roman, hikâye ve tiyatro türlerinde hayat bulan Realizm ve Natüralizmin şiirdeki adıdır... Parnas akımının birtakım ilkeleri vardır. Bunlar objektiflik, şiirin muhtevası, biçim mükemmelliği, ritim, sanat sanat içindir anlayışı, kötümserlik. (Çetişli:2009:101) “Demircilerin Grevi” şiiri, Coppée’nin anlatım gücünü ortaya koyan, tanınmasını sağlayan önemli bir eserdir. Aynı zamanda sanatçının en iyi bilinen eseridir. Hikâye konusu ve dramatik sonucuyla da dikkat çeker. Eserden bir uyarılma 1910 yılında yönetmen Georger Monca tarafından yapılmıştır. Bu siyah - beyaz çekilen kısa metrajlı filmde Charlotte Barbier Krauss, Gina Barbieri ve Lucien Blondeau rol almışlardır. (<http://www.turkcealtyazi.org/mov/0199576/lagreve-des-forgerons.html>-26.02.2012)

Servet-i Fünûnculara göre taklit etmek kötü bir fiil değil, tam tersi ilerlemeyi sağlayan gerekli bir unsurdur. Bilindiği gibi “Bir başkasının eserinden yola çıkarak yapılan çalışma “taklit” veya esinlenme olarak değerlendirilir. (Roland Barthes, Bouvard ve Pécuchet tarzı kopyalamanın dışında kalan çalışmalar için “esinlenme” yi önerir”) Günümüzde taklit nitelemesi hemen olumsuzluk çağırıştırır; yeteneksiz yazarın kendisinden üstün olandan yaptığı gizli kopya gibi algılanır. Oysa bu, bilindiği gibi taklidin yalnızca bir anlamıdır. İçerdiği ikinci anlamıyla taklit, edebiyat tarihinde ve daha geniş açıdan bakarsak sanat tarihinde yaratma çalışmasının temellerindedir. Taklit estetiğinin övüldüğü, açıkça kullanıldığı dönemleri biliyoruz. Bu anlamıyla taklit, yaratıcılığın bulunmaması değil, yaratıcılığın önceden belirlenmiş modeller ve sınırlar içinde, tarihsel devamlılık mantığında kendini göstermesidir. Yazarın yaratıcılığı ise, çoğu kez açıkça belirttiği bir modele getirdiği tercihlerde ortaya çıkar.” (Yuva:2011: 64) Tevfik Fikret bir yazısında, taklidin gerekli bir unsur olduğunu belirttikten sonra onu iktibas ve intihalle karıştırmamak icap ettiğini söyler. (Ercilasun:1981:178) Hal böyle olunca Fikret’in özellikle sosyal konulu merhamet şiirlerinde önce Coppée’yi taklit etmesi hatta Prof. Dr. Mehmet Kaplan’ın ifade ettiği gibi bu durumun “*şekil ve üslûbuna kadar*” bir taklit durumu olması yadırganmamalıdır. Taklitten yola çıkan Tevfik Fikret daha sonra orijinal şiirler meydana getirir. Tevfik Fikret’in şiirlerinde Coppée etkisi hakkında yapılan değerlendirmeler de değişmektedir. Örneğin bu etkilenmenin birebir bir etkilenme olduğunu düşünenler kadar, Coppée etkisinin tam bir etkilenme olmadığını, düşünen araştırmacılar da vardır.¹

Fikret’in, Coppée’ye duyduğu hayranlık 1311 senesinde yazdığı “Hasta Çocuk” manzumesiyle kuvvetlenir. Mehmet Kaplan’a göre, Coppée’nin şiirinde fakir ailelerden, dul kadınlardan, hastalardan, bir hasta başında doktorla bir şahsın üzüntülü bir şekilde konuşmasından sık sık bahsedilir. Örneğin “Contes et Poesies” de “La merchande des journeaux” adlı uzun manzumede, “Les humbles” de “La nourrice” manzumesinde, hep bir hasta çocuğun ölümüne şahit oluruz. “La veillée” şiirinde de, bir hastanın başında bir doktorla bir kadın konuşurlar. Kaplan, Fikret’in “Hasta Çocuk” manzumesini bunlardan birine bağlamaz. Ona göre, Türk şairi, Fransız şairinin eserlerinden aldığı intiba ile bu manzumeyi yazmıştır. 27 Şubat 1312’de yazılan “Küçük Aile” adlı şiir, Coppée’nin “Petit Bourgeois”, 6 Haziran 1312’de yayımlanmış olan “Tecdid-i İzdivâc” şiiri, Coppée’nin

¹ Bu konuda bkz., Mehmet Kaplan, Tevfik Fikret, Dergâh Yay., İstanbul , 1987; Emel Kefeli, “Tevfik Fikret’te Tesirler”, Milli Kültür Dergisi, Ağustos 1990; M. Uyguner, “Tevfik Fikret ve Fransız Şiiri”, Türk Dili Dergisi, S.203, Ankara, 1968

"Baba" manzumesinin değiştirilmiş bir kopyasıdır. 4 Temmuz 1312'de Servet-i Fünûn'da çıkan "Valide" şiiri, bir kır yolunda, kucağında bir çocuk tutan dilenci bir kadın tablosundan ilham alınarak yazılmıştır. 6 Mart 1312'de yayımlanan "Vagonda" manzumesinde Fikret, trende rastladığı veremli bir âşıkı tasvir eder. Vak'a itibarıyla aralarında hiçbir münasebet bulunmamasıyla beraber Kaplan, Coppée'nin 'Jeunes filles'indeki "Dans un train de Banlieu" manzumesi arasında, trende şahit olunan bir manzarayı anlatmak bakımından bir yakınlık bulur. Fikret'in 15 Kânunusani 1313'de yayımlanan "Ramazan Sadakası" şiiri ile Coppée'nin "İntimités"nin XIII ile , "Une Aumone" adını taşıyan şiiri arasında da bir yakınlık vardır. Fikret, 20 Şubat 1313'te yayımlanan "Verin Zavallılara" şiirini Balıkesir zelzelesi felâketi üzerine yazmıştır. Coppée'nin şiiri "La Chaumiere Incendiée" ise 1871'de Alman askerleri tarafından yakılan bir köylü kulübesinin acıklı manzarasını tasvir eder. Fransız vatandaşlarını yardıma çağırır. 3 Nisan 1313'te neşredilen "Sarhoş" manzumesi, Coppée'nin Le Reliquaire'indeki "Le Cabaret" şiirine nazire olarak yazılmış gibidir. Coppée, "L'Epave" şiirinde bir balıkçı çocuğunun fedakârlığını anlatır. Fikret, deniz kazaları nadir olan Boğaziçi'nde deniz kazası yerine açlık motifini bulur. İkinci "Balıkçılar" şiiri yine açlık dolayısıyla denizle boğuşan insanları anlatır. "Asker Geçerken" adlı şiir ile Coppée'nin "Le Défilé" si arasında da bir yakınlık vardır. (Kaplan:1946: 92-97)² Coppée tesiri Fikret'in tabiat görüşünü, üslûbunu da etkilemiştir. Sosyal gerçekliğe önem vermeye başlayan şair, Ahmet Hamdi Tanpınar'a göre Coppée'nin realizmini beğenmiş ve bu realizmi edebiyatımıza getirmek istemiştir: "O, Coppée'nin realizmini beğeniyor. Onu Türk şiirine getirmeği istiyordu" (Tanpınar:1934:6) Tefvik Fikret'in, Coppée'de bulduğu realizm hayatta var olan bir şeydir ve şiirinin konusunu ve güzelliğini bu sağlar: "Demircilerin Grevi"ni hayranlıkla okuması, kendi şiirinde aradığı "gerçek"e yeni bir kapı açar. Pekiyi, o kadar hayranlık uyandıran ve kendi eserine yansıtmaya çalıştığı "bu tabiat, bu samimiyet, bu hayat" nedir? Recaizâde Ekrem'in "güzel olan her şey şiir olabilir" yaklaşımını Fikret, güzellik ölçütünü bir yana bırakarak, daha da genişletir ve "hayatta ne varsa bizde de o var der." (Yuva:2011:186)

Sonuç

Makalede François Coppée'nin "Demircilerin Grevi" adlı şiirinden hareketle Tefvik Fikret'teki Coppée tesiri, Esere Dönük Eleştiri metodundan yararlanılarak incelenmiştir. Bazen her şey tek bir şiiri ya da tek bir romanı okumakla başlar. Tefvik Fikret de, "Demircilerin Grevi" başlıklı şiiri okuduktan sonra, Coppée'yle tanışır. Fransız edebiyatında "Kapıcılar Şairi" olarak nitelendirilen Coppée'den etkilenen Tefvik Fikret, sanatını, üslûbunu hatta tabiat görüşünü dahi değiştirmiştir. Özellikle sosyal konulara ağırlık verir, merhamet konulu şiirler yazar. Bu şiir ve onun taşıdığı anlam sanatkârın gelişiminde önemli bir yer taşımaktadır. Şu şiirlerinde Coppée tesiri kuvvetle hissedilir. Hasta Çocuk (François Coppée'nin "Les humbles", "La nourrice", "La veillée şiirleri gibi birçok şiirinde hasta başında bir doktorla konuşma sahnesi vardır), Tecdid- i İzdıvac (Le Pere), Vagonda (Dans un train de banlieu), Ramazan Sadakası (İntimité XIII ve L'Aumône de Noel şiirleri), Verin zavallılara (La Chaumiere Incendiée), Sarhoş (Le Ca-

²Tefvik Fikret'in François Coppée tesiriyle yazılmış şiirlerinin metinlerarası ilişkileri göz önüne alınarak yapılmış bir incelemesi için bkz., Hilmi Uçan, " Tefvik Fikret ve François Coppée", Batı Şiiri ve Tefvik Fikret, Hece Yay., Ankara 2009,s.72-162

baret), Balıkçılar (L'Epave), Asker Geçerken (Le Défilé), Yaşamak Aşkı (Le Lys), Yarın (Lendemain), Ufk u Hilâl (Sur la Terrasse), Toprak (La Réponse de la Terre), Sabah Ezanında (L'araignée du prophete), vb. birçok şiirinde, François Coppée'nin etkisi altındadır. Bu etkilenme, takdire değer bir özellik taşıyor. Zira bu esinlenme, taklit dahi olsa yeni eserler meydana getirme yolunda önemlidir. Bu sebeple taklidin birinci ve ikinci anlamlarını iyi bilmek ve iyi yorumlamak gerekir. Günümüzde taklit, olumsuz bir durumu çağırıştırır. Yeteneksiz yazarın başarılı olan yazardan gizli olarak yaptığı kopya olarak değerlendirilir. İçerdiği ikinci anlamıyla taklit, yeni bir eser meydana getirme çalışmasının temellerinden biridir. Bu ikinci anlam genel olarak Servet-i Fünûn nesli tarafından da benimsenmiştir.

Fikret, François Coppée'nin "Demircilerin Grevi" şiirinden etkilenmiştir. Bununla birlikte Tefvik Fikret'in sanatının özgün yanı ağır basan bir tarafı olduğu da inkâr edilemez: "Sözün kısası, sanatta etkileşim denen olgu vardır ve yazar için, sanatı için bir artı puandır: Şu şartla ki, etkilendiği, esinlendiği örneğin kopyasını değil, özgün yanı ağır basan bir başkasını üretmiş olsun." (Aytaç: 2003: 7) Bu açıdan incelendiğinde Tefvik Fikret, özgün yanı ağır basan şiirlerin şairidir.

KAYNAKÇA

- AKÇURA Yusuf, Türk Yılı, 1928
 AYTAÇ Gürsel, Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi, Say Yayınları, İstanbul 2003
 ÇETİŞLİ İsmail, Batı Edebiyatında Edebi Akımlar, Akçağ Yay., Ankara 2009
 ERCİLASUN Bilge, Servet-i Fünûn'da Edebi Tenkit, Ankara 1981
 François Coppée, La greve des forgerons: Poeme- Paris: Alphonse Lemerre, 1869
 KAPLAN Mehmet, Tefvik Fikret ve Şiiri, İstanbul 1946
 KAPLAN Mehmet, Tefvik Fikret, Dergâh Yay., İstanbul, 1987
 LANSON Gustave, Histoire de la Littérature Française, Hachette, Paris, 1951
 MORAN Berna, Edebiyat Kuramları, İstanbul 1978
 MORNET Daniel, Çev., Nevin Yürür, İstanbul, 1946
 Servet-i Fünûn, nr. 290, 19 Eylül 1312
 Servet-i Fünûn, nr.425, 22 Nisan 1315/ 4 Mayıs 1899
 TANPINAR Ahmet Hamdi, Tefvik Fikret, İstanbul 1934
 Tefvik Fikret, Musâhabe-i Edebiye, Servet-i Fünûn, 19 Eylül 1312
 Tefvik Fikret, Dil ve Edebiyat Yazıları, Haz., İsmail Parlatır, TDK Yay.,Ankara, 1987
 Tefvik Fikret, Rübâb-ı Şikeste, Haz., Abdullah Uçman, Hasan Akay, Çağrı Yay., İstanbul, 2005
<http://www.turkcealyazi.org/mov/0199576/la-greve-des-forgerons.html>, (26.02.2012)
 UŞAKLIGİL Halit Ziya, Kırk Yıl, C.IV, İstanbul 1936
 Vasfi Mahir, "Demircilerin Grevi", İstanbul Devlet Matbaası 1934, Şaheserler Antolojisi
 YUVA Gül Mete, Modern Türk Edebiyatının Fransız Kaynakları, İstanbul, 2011